

Arbejdsgruppe for udvikling af tiltag for elever med autismespektrumforstyrrelse

(dok 154450/17)

1.0. Politisk vedtagelse af særligt fokus på undervisning af børn med autismespektrumforstyrrelse

Der er i budgetbemærkningerne 2018 lagt vægt på at der sker en særlig indsats for undervisning af børn/unge med vanskeligheder inden for autismespektrumforstyrrelser. Der er i budgettet 2018 ikke afsat særlige midler. Nærværende forslag omfatter tidsperioden 2018-2021. Der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af:

1. Skoleafdelingen
2. Børn og Familie/ PPR funktionen
3. Børn og Familie/specialrådgivning
4. Lykkesgårdskolen
5. Tistrup Skole
6. Ungdommens Uddannelsesvejledning
7. Ungdomsskolen i Varde
8. Autismeforeningen

Nedenstående punkter indeholder en indledende afgrænsning af autismeproblematikker, som kan danne udgangspunkt i forhold til arbejdsgruppens afgrænsning og målsætning af opgaven

2.0. Kort beskrivelse af målgruppen børn/unge med autismespektrumforstyrrelser

Målgruppen af børn med autismespektrumforstyrrelser består af:

* Børn/unge, som udelukkende har vanskeligheder inden for autismeområdet uden andre indlæringsvanskeligheder.

* Børn/unge, hvor autismespektrumforstyrrelsen optræder enten alene eller sammen med andre indlæringsvanskeligheder og andre diagnoser.

Kognitivt spænder målgruppen fra mentalt retarderet til højt begavet. Udviklingsmæssigt udtrykker autismen sig forskelligt afhængigt af barnets/den unges alder

Autismespektrumforstyrrelser optræder med forskellig påvirkning af barnets indlæringspotentiale f.eks. som autisme + generel indlæringsvanskelighed, autisme + specifik indlæringsvanskelighed, autisme + følelsesmæssige vanskeligheder, autisme+ anden vanskelighed. Autismen + ingen andre indlæringsvanskeligheder

Autismespektrumforstyrrelser afgrænses diagnostisk .feks. inden for diagnoserne Aspergers syndrom, infantil autisme, atypisk autisme og andre vidtgående udviklingsforstyrrelser. Diagnoserne er indeholdt i DSM-5 systemet 299.00 Autism Spectrum disorder svarende til ICD-10 F. 84.0, F 84.5, F. 84.1, F.84.8, F84.9

<http://a4.org.au/ASDformal>

I forhold til opfyldelsen af undervisningspligten er der i folkeskoleloven ikke nævnt særlige diagnoser, det fremgår af folkeskoleloven, at børn/unge med særlige behov har ret til særlig hensyntagen. Det er i folkeskoleloven ikke tydeliggjort, hvori særlig hensyntagen består. I vurderingen af et barns særlige behov vil det typisk være barnets funktionsniveau og specifikke adfærd, som bestemmer, hvorvidt eleven fagligt og socialt profiterer i højere grad af specialtilbuddet end af den almindelige klasse.

Målgruppen børn/unge med autisme udviser forskellig adfærd, som afhængig af karakter og hyppighed udgør en barriere for faglig og social læring såvel i skolen som uden for skolen. Denne adfærd kan f.eks. udtrykke sig i følgende vanskeligheder

- Vanskeligheder i læring, som ikke er konkret
- Vanskeligheder i at udvise mentalisering
- Vanskeligheder i at aflæse omgivelserne
- Vanskeligheder i at sortere indtryk
- Vanskeligheder i at deltage i sociale sammenhænge/fællesskaber
- Ensidig og begrænset faglig og social fokusering
- Konkret virkelighedsoplevelse
- Vanskeligheder i delt opmærksomhed, fysisk, sensorisk, mentalt, socialt
- Lukkethed for omgivelserne
- Sproglige og sensoriske vanskeligheder
- Afledelighed
- Følelsesmæssige ubalance og følelsesmæssig reduktion
- Vanskeligheder i at demonstrere, at skolens læringsmål er opnået
- Vanskeligheder med at indgå i rammer med komplekse spilleregler
- Ritualisering
- Vanskeligheder i behovstilkendegivelse
- Begrænset fleksibilitet
- Vanskeligheder i forståelse af årsag og virkning i komplekse sammenhænge

Målgruppen af børn/unge med autisme kan i særlige sammenhænge udvise færdighed i opgaveløsning, som fremstår mere fokuseret end gennemsnittet for alderen

- Hurtighed i konkret opgave/problemløsning f.eks. teknik, IT
- Forhøjet koncentrationsevne
- God langtidshukommelse

Målgruppen af børn og/unge med autisme har en forhøjet frekvens af andre vanskeligheder, som i læringssituationen udgør en større barriere for læring og trivsel end autismediagnosen. Disse vanskeligheder kan være

- Angst
- Depression
- Vrede
- Spiseforstyrrelser
- Søvnforstyrrelser
- Almindelig mistrivsel

Der kan herudover være en forstærket sammenhæng til andre udviklingsforstyrrelser, f.eks. ADHD, Tourette, OCD .

3.0. Grundlæggende betragtninger om det autismpædagogiske læringsmiljø

Børn og unge med autisme har forskellige og individuelle læringsstile, afhængig af udvikling, personlighed og kognitive ressourcer. Der er dog en række fælles forhold, som grundlæggende adskiller det autismpædagogiske læringsmiljø fra det almindelige læringsmiljø i folkeskolen. Det autismpædagogiske læringsmiljø er karakteriseret ved:

- Afgrænset fysisk læringsmiljø med mulighed for begrænset samvær og for tilbagetrækning til område, som er særligt tilpasset tilbagetrækning for alle elever med autisme
- Læringsmiljø, hvor elevens fokus på delt opmærksomhed ikke udelukker fælles opmærksomhed
- Læringsmiljø med et afdæmpet lydniveau, afdæmpet lys, afdæmpede eksterne påvirkninger, ingen fysisk eller menneskelig baggrundstøj
- Læringsmiljø tilpasset særlige sensoriske behov, berøringsvenligt, overskueligt, funktionelt, genkendeligt,
- Visualiseret og funktionaliseret læringsmiljø/schedules/ konkret visualisering af aktiviteter på kortere og længere sigt. Visualiseringen fremstår såvel i forhold til den fælles ramme som den individuelle ramme
- Læringsmiljø med få andre elever og få kendte voksne. Alle voksne har vidensforudsætninger om autisme
- Få og kendte voksne, som fysisk fremstår og agerer konkret, genkendeligt, efter faste regler, i ens toneleje, neutral påklædning
- Kendte læringsformer og læringsaktiviteter med udgangspunkt i forenklede fælles mål med fokus på elevens konkrete læringsmotivation
- Overordentlig struktureret timeskema, dagskema, emnepræsentation, pædagogisk praksis
- Lærere/pædagoger med struktureret arbejdsform og tydelig fastsættelse af konkrete læringsmål og konkrete veje til opfyldelse af læringsmålene
- Konkret tydeliggørelse af, hvorledes eleven demonstrerer opnåelse af læringsmål, herunder motivation, anerkendelse og fremme af nysgerrighed for at lære mere
- Opmærksomhedsaktiviteter med fokus på deltagelse i fælleskabsaktiviteter
- Med en klassestørrelse, som væsentligt lavere end det gennemsnitlige, giver mulighed for orden, struktur, overblik, få deltagere og begrænset fælles baggrundstøj

Det er et grundlag, at den overvejende del af ovenstående punkter skal være opfyldt, førend der kan være tale om en pædagogisk indsats, som i særlig grad henvender sig specialiseret til børn og unge med autisme.

Den meget specialiserede indsats kan i højere grad udvikles i et læringsmiljø, hvor der udelukkende befinder sig normalt begavede børn/unge med autisme. I den almindelige klasse og i specialspecialklasser for autisme og andre indlæringsvanskeligheder vil der være mere baggrundstøj, større udfordringer til fælles opmærksomhed og behov for fokus på andre indlæringsvanskeligheder.

4.0. Adfærdsteoretiske tilgange til læringsaktiviteter for børn/unge med autisme

I den autismpædagogiske tilgang vil det sjældent være tilstrækkeligt at tage udgangspunkt i et enkelt autismedidaktisk grundlag, ligesom et autismedidaktiske grundlag kun får effekt, hvor de specifikke autismespecifikke fysiske miljøer er opfyldt.

Efterstående didaktiske tilgange anvendes enten som enkeltmetode eller i sammenhænge, hvor der anvendes flere metodiske tilgange samtidigt med henblik på at fremme barnets færdighed i at udvise læringsfremmende adfærd.

Den adfærdsbetingede didaktik praktiseres sammen med den almene didaktik og den for faget valgte faglige didaktik. De enkelte didaktiske tilgange kan anvendes efter individuel vægtning i forhold til de enkelte målgrupper for specialundervisningen

Efterstående principper kan med skiftende vægtning anvendes i den praktiske pædagogiske tilrettelæggelse. I Danmark har der siden 80'erne været søgt specialisering gennem TEACCH tilgangen, den for nyligt i Danmark introducerede pædagogiske tilgang NEST er ligeledes et eksempel herpå. NEST metoden fokuserer herudover på den fysiske dimension, hvor klasselokalet mv. udvikles som elevens trykzone, andre i Danmark anvendte metoder KRAP, low arousal.

Kort beskrivelse af foranstående:

TEACCH

TEACCH er en struktureret pædagogisk referenceramme, der indebærer, at skolen arbejder målrettet, systematisk og struktureret med opbygningen af et miljø, som er forudsigeligt og overskueligt. Skolen arbejder også med tydelighed, visualisering og gentagelser. TEACCH står for Treatment and Education of Autistic and Related Communication Handicapped Children.

KRAP

KRAP har et anerkendende og ressourceteknisk syn og udspringer af erfaringer fra praksis. KRAP tager udgangspunkt i det positive, i hvad der virker, og giver konkrete værktøjer og metoder. KRAP står for Kognitiv, Ressourceteknisk Anerkendende Pædagogik.

Low Arousal

Low arousal er en strategi, der mindsker konflikt. Med low arousal arbejder skolen med afledning, afskærmning, minimering af stimuli, at give valgmuligheder og at minimere krav til eleven.

Nest

<http://katrinebjerg.skoleporten.dk/sp/p477188/iframe?address=http%253a%252f%252fwww.aarhus.dk%252fda%252fborger%252ffamilie-boern-og-unge%252fskole%252fnest%252fdet-danske-nest-program.aspx>

4.1. National Standard Project

Det omfattende amerikanske National Standard Project giver med baggrund i adfærdspsykologien en række evidensbaserede metoder til tilrettelæggelse af pædagogiske læringsaktiviteter for børn/unge med autisme de centrale metoder her er:

Adfærdstræning (Behavioral Package) Adfærdstræning sigter mod systematisk at fremme social adfærd, for eksempel gennem brug af funktionel adfærdsanalyse, forstærkning (belønning), trin for trin-læring, positiv adfærdsstøtte og registrering af adfærdstyper i typiske situationer. Adfærdspakken tager udgangspunkt i, at børn med autisme typisk har vanskeligheder ved at afkode omgivelsernes verbale og nonverbale kommunikation og omsætte afkodningen i egen adfærd. Formålet med adfærdstræningen er at fremme, motivere og gentage typiske handlemønstre f.eks. motivation, accept af skiftende stimuli, udvise initiativ, handle selvstændigt. Børn med autisme har vanskeligheder ved at anvende erfaringer fra oplevede

situationer i nye situationer. Adfærdstræning sker ofte trin for trin og med skiftende tilgang. F.eks. virker A ikke så brug B. Adfærdstræning er voksenstyret. Adfærdstræning (behavioral package) har vist effekt i forhold til adfærd, opmærksomhed, kognitive og sociale færdigheder (for eksempel imitation og symbol-leg) samt kommunikation og sprog. Adfærdspakken anvendes oftest i forhold til børn og unge 6-17 år

Delt og fælles opmærksomhed (Joint attention) Delt og fælles opmærksomhed er en indsats med fokus på grundlæggende færdigheder inden for socialt samspil – især evnen til at fokusere opmærksomhed og til at dele og tage initiativ til fælles opmærksomhed. Metoden tager udgangspunkt i, at børn med autisme typisk opfatter virkeligheden konkret og fokuseret særlige detaljer, metoden sigter mod at træne børn med autisme til at indgå i fælles aktiviteter. Børn med autisme har vanskeligheder i forhold til fælles opmærksomhed, da de primært har opmærksomhed for egne behov/egen oplevelse. Fælles opmærksomhed kan fremmes ved at børn med autisme arbejder sammen med andre børn om emner af fælles interesse. Opmærksomhedstræning er voksenstyret. Metoden øger barnets evne til at aflæse og reagere på ikke-sproglig kommunikation (blik, mimik, kropsholdning m.v.). Da Delt og fælles opmærksomhed er en af de tidligste grundpiller i udvikling af kommunikation henvender metoden sig særligt til mindre børn og ikke alderssvarende børn

Modellering og demonstration af adfærd (Modelling) Her demonstrerer voksne eller jævnaldrende ny adfærd for barnet eller den unge. Tilgangen benyttes ofte i kombination med adfærdsanalyse til indlæring af såvel simpel som kompleks adfærd. Metoden gør det muligt at vise en forventet adfærd uden at irettesætte. Modellering er voksenstyret og voksenguidet. Indsatsen indeholder positiv adfærdsstøtte og anvendes sideløbende med eller integreret i andre, metoden kan anvendes i forhold til aldersgruppen 6-17 år

Aktivitetsskemaer (Schedules) Tilgangen har fokus på at opdele træningsforløb og opgaver i mindre sekvenser, tidsintervaller, m.v. Aktivitetsskemaer vil ofte være suppleret med forskellige former for belønning. Skemaer har vist effekt i forhold til støtte og forventningsafstemning af kommunikation, faglig udvikling og selvstændighed. Skemaer kan opbygges og forstærkes visuelt med billeder, fotografier, skrevne ord eller arbejdsstationer m.v., og de kan anvendes i forhold til aldersgruppen 6-17 år. Det er vigtigt ved brugen af schedules, at den virkelighed, som den voksne præsenterer skematisk, aldrig afviger fra den virkelighed, som barnet oplever. Dette er obligatorisk for brug af schedules.

Den praktiske anvendelse af foranstående principper og andre autismerettede tilgange kan ses på følgende engelsksprogede link, som giver kort og visuel illustration:

https://www.autismspeaks.org/sites/default/files/docs/coaches_strategies.pdf

Det forskningsmæssige grundlag er et udtræk af de anbefalinger, som ligger i det amerikanske "National Standard Projekt", se særligt fra side 43 https://www.umass.edu/doegrants/wp-content/uploads/2014/04/NAC-Standards-Report_2009_2011.pdf

5.0 Krav til målstyrede læringsformer i alle autismepædagogiske initiativer

Målstyret læring er undervisning, der løbende tilpasses til elevernes forudsætninger og de lokale forhold, hvor læringsmål, evaluering og feedback indgår som centrale elementer i den fortløbende proces. En proces, hvor den pædagogiske indsats systematisk følger elevernes læring og udvikling og bruger evaluering til løbende at give eleverne og forældrene feedback, sætte mål og tilpasse undervisningen.

I læringsaktiviteterne er der tydelige læringsmål, læringsmålene er styrende for de aktiviteter, som lærere og pædagoger vælger i den pædagogiske indsats. I læringsmålstyret undervisning er der sammenhæng mellem valg af læringsmål, undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering. Det gælder i alle faser af undervisningen – i planlægningen, gennemførelsen og evalueringen

I beskrivelsen læringsmålene fremgår det ligeledes altid, hvorledes eleven demonstrerer effekt af læringsaktiviteterne

5.1. Tydelige læringsmål i autismpædagogikken

I læringsaktiviteter for børn og unge med autismespektrumforstyrrelser gælder, at der grundlæggende gælder samme vejledende viden- og færdighedsmål som i den øvrige folkeskole. For læringsaktiviteterne gælder det dog, at det i det omfang et fag ikke skønnes at kunne give eleven hensigtsmæssig læring vil være mulighed for at give anden læringsaktivitet, hvor der sættes mål, som i særlig grad tager hensyn til elevens individuelle vanskeligheder og hensyn til elevens potentialer, herunder udvikles fag/aktiviteter, som i særlig grad opfylder elevens behov i forhold til folkeskolens formål.

For den samlede effekt af læringsaktiviteterne gælder, at det er vigtigt at læringsmålene både på kort og længere sigt er tydelige for forældrene, således at forældrene har mulighed for at støtte op omkring skolens læringsaktiviteter i hjemmet. Dette kan ske inden for rammerne af en meget udvidet elevplan, som omfatter dagsmål, ugemål, længere mål og trinmål og elevens opfyldelse eller manglende opfyldelse af de satte mål. Elevplanen er som i den almindelige skole et fælles redskab for forældre og skole

Folkeskolens videns- og færdighedsmål fremgår af de vejledende Fælles Mål for folkeskolen. Fælles Mål er vejledende nationale mål for, hvad eleverne skal lære inden for et eller flere år. Læreren omsætter de vejledende Fælles Mål til læringsmål for det konkrete undervisningsforløb. Læringsmålene for et forløb bliver dermed skridt på vejen til at nå de vejledende Fælles Mål. De omsatte læringsmål for et forløb skal derfor være tilpasset dine elevers forudsætninger samtidig med, at de sigter mod de vejledende Fælles Mål. I specialundervisningen formuleres læringsmålene i særlig grad tydeligt, så de tager udgangspunkt i elevens læringsforudsætninger og læringsvanskeligheder. I forhold til læringsaktiviteternes orientering efter de vejledende Fælles Mål fokuserer de specifikke læringsmål sig i forhold til elevens vanskeligheder og elevens forudsætninger for et fremtidig uddannelse og/eller arbejde/beskæftigelse.

5.2. Progression for alle: Mål, læringsaktiviteter, tegn på læring, evaluering, opfølgning i den autismpædagogiske praksis

Den målstyrede tilgang til læringen tager udgangspunkt i, at alle elever uanset forudsætninger kan opnå faglig, personlig og social progression i skolen. Progression skabes gennem en systematisk tilgang, hvor læringsaktiviteterne tydeliggøres og løbende tilpasses elevens progression i læringen. Med afsæt i få, tydelige mål for, hvad barnet og den unge skal lære, vælger læreren læringsaktiviteter, der kan fremme opfyldelsen af netop disse læringsmål. Samtidig overvejer læreren hvilke tegn, der kan vise, hvor langt eleverne er i forhold til at opfylde læringsmålene.

5.2.1. Opstilling af tydelige læringsmål

De autismpædagogiske læringsmål

- Er tydelige mål – præcise, konkrete og sprogligt enkle
- Er tydeligt opstillet i forhold den enkelte elev (delt opmærksomhed)
- Beskriver det nye fra faget, som eleven skal lære. Tydelighed og få/ingen valgmuligheder
- Viser skridt på vejen til Fælles Mål. Tilpasset elevens selektive potentialer
- Giver passende læringsudfordringer tilpasset elevens individuelle forudsætninger

- Er formuleret som læringsmål for konkrete færdigheder tilpasset elevens individuelle forudsætninger og selektive interesser
- Stiller tydelige krav til, hvorledes eleven demonstrer sit læringsudbytte

5.2.2.Valg af autismepædagogiske undervisningsaktiviteter

De autismepædagogiske læringsaktiviteter er karakteriseret ved, at

- Være gode læringsveje for eleverne, så de når så langt som muligt i forhold til målene og deres individuelle forudsætninger og indeholde elementer af delt og fællesopmærksomhed
- Give læreren viden om elevernes læringsudbytte, så lærerne kan give eleven og forældrene løbende feedback. Feedback har størst virkning, når den er visualiseret og tydeligt forstået af eleven
- Inddrage læringsmuligheder i skolen og uden for skolen
- Fremstå som oplevelse, praktisk aktivitet og elevcentrering
- Tilpasset elevens individuelle vanskeligheder/forudsætninger

5.2.3 Inklusion og målstyrede læringsaktiviteter

Det er et grundlæggende inklusionsgrundlag, at elever deltager i den almindelige klasse, så længe de fagligt og socialt profiterer heraf. De målstyrede læringsaktiviteter har i lige grad berettigelse for læringsaktiviteter i den almindelige klasse og i specialklasse. De meget målstyrede, strukturerede og visualiserede læringsaktiviteter, som udgør autismepædagogikken også kan være en overvejelse for almindelige klasser, særligt i klasseintervallet 0.-3. klassetrin, hvor mange gennemsnitlige elever har behov for en styrket indsats i forhold til at udvikle en læringsrettet adfærd.

Folkeskoleloven giver den enkelte skoleleder mulighed for, at give den enkelte klasse en særlig pædagogisk profil. Erfaringer fra f.eks. Århus Kommune peger i retning af, at mange forældre har ønske om, at deres børn i indskolingen udvikler deres læring i skolemiljøer, som fremtræder stærkere struktureret end det gennem en del år generelt har været praksis i den danske folkeskole.

Særligt strukturerede almindelige klasser kan udvikles på grundlag af f.eks. et særligt skole-hjem samarbejde.

Ovenstående klassetype vil have den fordel, at den særlige pædagogik ikke udpeger enkelte elever med særlige behov, således at alle elever modtager samme pædagogik. Det er alment fagligt anerkendt, at alle særligt mindre børn profiterer af strukturerede, guidede læringsmiljøer, med passende lydniveau og få og kendte voksne.

6.0.Undervisningsmæssige rammer for elever med autismspektrumforstyrrelser

Den særlige indsats for autister kan i lige grad finde sted for elever i den almindelige klasse som i specialklasse, når foranstående punkter er opfyldt. Den autismerettede indsats kan finde sted i den almindelige klasse eller i specialklasse, det er grundlæggende barnets funktionsniveau og specifikke adfærd, som bestemmer, hvorvidt eleven fagligt og socialt profiterer i højere grad af specialtilbuddet end af den almindelige klasse.

Det foreslås, at den særlige indsats 2018-2021 for børn og unge med autismspektrumforstyrrelse finder sted i.

6.1.Særligt autistmiljø på Lykkesgårdskolen, hvor eleverne er visiteret på baggrund af øvrige generelle indlæringsvanskeligheder

Målgruppe	Elever med autisme og generelle indlæringsvanskeligheder i øvrigt
Visitation	Skolevisitationen Visitation efter primærproblematik
Inklusionsforståelse	<p>Eleverne visiteres til specialtilbuddet, når de fagligt og/eller socialt ikke vurderes at profitere af den almindelige klasse</p> <p>Der sigtes mod samfundsmæssig inklusion, hvor der på folkeskolens grundlag i særlig grad lægges vægt på de mål, som fremmer et godt barne-, ungdoms- og fremtidigt voksenliv under hensyntagen til elevgruppens særlige livsbehov</p>
Fysisk læringsmiljø	<p>Afskærmet fysisk læringsmiljø, med afdæmpet lyd og begrænsede stimuli, herunder med muligheder for hvil og tilbagetrækning. Det fysiske læringsmiljø fremstår klart afgrænset i forhold til den øvrige skole</p> <p>Orden, overskuelighed, funktionalitet</p> <p>Dataoverblik /fag/aktivitet/time/dag/uge</p> <p>Visualisering understøttes af inventaropstilling og farvevalg</p> <p>Akustik tilpasses ved lydisolering</p> <p>Individuelle og afskærmede arbejdspladser og fælles sociale arbejdsarealer, som visuelt fremstår adskilt</p> <p>Pausehjørne</p> <p>Høj grad af visualisering/schedules</p> <p>Faste pladser/faste lokaler</p> <p>Ingen skoleklokke med støjefekt, evt. alternativt anden visualisering af tidsstruktur</p> <p>Udarbejdelse af undervisningsmiljøvurdering/autisme (fysisk, psykisk, æstetisk) f.eks. under inddragelse af bygningsmæssige forhold, arkitektoniske forhold, materialevalg</p> <p>Eksempel på overvejelser omkring det fysiske miljø: https://www.cesa7.org/sped/autism/structure/str10.htm</p>
Forældresamarbejde	Det er grundlæggende, at der hver dag kommunikeres mellem skole/hjem om elevens læring/læringsparathed og trivsel, herunder samarbejde om læringsmål og opfyldelse af læringsmål. Der anvendes en meget udvidet elevplan og en hensigtsmæssigt platform for daglig

	kontakt
Fagrække	<p>Folkeskolens almindelige fagrække med mulighed for reduktion i forhold til elevens kognitive ressourcer eller selektive læringskompetence</p> <p>Der lægges vægt på fag, som kan give elevgruppen livskompetencer snarere end folkeskolens almindelige fagrække. Disse fag udvikles lokalt efter sammen principper som de centralt fastsatte fag</p>
Timetal	Folkeskolens almindelige timetal med mulighed for sygdomsbegrundet reduktion
Antal elever	Eleverne indgår i læringsgrupper på tværs af formelle klasstrin og foreneligt med elevernes læringskompetence og adfærd med max. 8 elever i læringsgruppen
Social træning	<p>Struktureret trin for trin adfærdstræning, støtte i kontekstaflysning, støtte i oplevelsesdeling, støtte i verbal og non verbal kommunikation, støtte i brug af kontaktformer, støtte og øvelser i kognitiv fleksibilitet, støtte i forhold til situationsskift, støtte i kontakt til/aflæsning af konteksten/den ydre situation</p> <p>Strukturerede pauser med synlige og kendte voksne</p>
Pædagogisk tilgang	<p>Den pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i forberedelse af læringsaktiviteten, konkretisering af mål, arbejdsformer, tidsplan, støtte og forventet resultat</p> <p>Den pædagogiske tilgang udtrykker høj grad af visualisering/konkretisering i læringsaktiviteterne og i elevens demonstration af læringsresultatet</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens selektive læringspotentialer/interesser såvel som at udvide bredden i elevens læringspotentiale/interesser</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens kognitive fleksibilitet i individuelle læringsaktiviteter og i fælles læringsaktiviteter</p> <p>Sproglig tydelighed, tydelighed i opgavepræsentation og pædagogisk/faglig støtte.</p> <p>Stabilitet, forudsigelighed – ingen forandringer uden forberedelse i forhold til den kendte ramme</p> <p>Pædagogisk begrundede overvejelser om hvorledes nødvendige forandringer forberedes og gennemføres</p> <p>Fokus på individualiseret kontakt til den enkelte elev, check up på elevens forståelse af læringsaktiviteter</p> <p>Læringsaktiviteter struktureret med ingen eller få tvivlsspørgsmål/valgmuligheder</p>

	<p>Voksne, som fremstår genkendelige, strukturerede, rolig motorik, afbalanceret toneleje, struktureret klasserumsledelse uden overraskelser</p> <p>Tydelig og synlig klasserumsledelse, ved skift tydelighed omkring, hvilken voksen har opgaven</p> <p>Evidensbaseret anvendelse af robotteknologi</p>
Trivsel	<p>Det fysiske og pædagogiske læringsmiljø sigter mod at give eleven trivsel gennem, struktur, gentagelse, funktionalitet, oplevelsesdeling, perspektivering til omgivelserne og oplevelse af at bruge egne kognitive og sociale ressourcer, herunder udtrykke oplevelse af resultatet af eget arbejde, kognitivt, sensorisk, visuelt, verbalt/non verbalt eller socialt, herunder opleve succes af egne særlige styrker</p>
Relationelle parametre i voksentilgangen	<p>Social støtte til eleven/delt og fælles opmærksomhed</p> <p>Adfærdsstøtte til eleven/ delt og fælles opmærksomhed</p> <p>Faglig støtte til eleven</p> <p>Verbal og non verbal tydelighed</p> <p>Sensorisk støtte til impulsstyring og adfærdsregulering</p>
Lærer/elev ratio	<p>Skolens leder træffer bestemmelse om hensigtsmæssig gruppe/klasedannelse</p>
Skolekørsel	<p>Der er i skolekørslen taget samme pædagogiske hensyn som i skoleaktiviteterne</p>
Økonomi	<p>Indsatsen finansieres gennem det almindelige budget til specialafdelingen på Lykkesgårdskolen</p>

6.2.Særligt autistmiljø på Tistrup Skole, hvor eleverne er visiteret på baggrund af øvrige specifikke indlæringsvanskeligheder

Målgruppe	<p>Elever med autisme og specifikke indlæringsvanskeligheder i øvrigt</p>
Visitation	<p>Skolevisitationen</p> <p>Visitation efter primærproblematik</p>
Inklusionsforståelse	<p>Eleverne visiteres til specialtilbuddet, når de fagligt og/eller socialt ikke vurderes at profitere af den almindelige klasse</p> <p>Der sigtes grundlæggende på inklusion i fremtidig almindelig ungdomsuddannelse og senere arbejdsliv. For den elevgruppe, hvor det ikke er realistisk at forvente optagelse på ungdomsuddannelses, sigtes mod inklusion på arbejdsmarkedet gennem praktisk arbejde og senere AMU kvalificering</p>

Fysisk læringsmiljø	<p>Afskærmet fysisk læringsmiljø, med afdæmpet lyd og begrænsede stimuli, herunder med muligheder for hvil og tilbagetrækning. Det fysiske læringsmiljø fremstår klart afgrænset i forhold til den øvrige skole</p> <p>Orden, overskuelighed, funktionalitet</p> <p>Dataoverblik /fag/aktivitet/time/dag/uge</p> <p>Visualisering understøttes af inventaropstilling og farvevalg</p> <p>Akustik tilpasses ved lydisolering</p> <p>Individuelle og afskærmede arbejdspladser og fælles sociale arbejdsarealer, som visuelt fremstår adskilt</p> <p>Pausehjørne</p> <p>Høj grad af visualisering/schedules</p> <p>Faste pladser/faste lokaler</p> <p>Ingen skoleklokke med støjffekt, evt. alternativt anden visualisering af tidsstruktur</p> <p>Udarbejdelse af undervisningsmiljøvurdering/autisme (fysisk, psykisk, æstetisk) feks.under inddragelse af bygningsmæssige forhold, arkitektoniske forhold, materialevalg</p> <p>Eksempel på overvejelser omkring det fysiske miljø: https://www.cesa7.org/sped/autism/structure/str10.htm</p>
Forældresamarbejde	<p>Det er grundlæggende, at der hver dag kommunikeres mellem skole/hjem om elevens læring/læringsparathed og trivsel, herunder samarbejde om læringsmål og opfyldelse af læringsmål. Der anvendes en meget udvidet elevplan og en hensigtsmæssigt platform for daglig kontakt</p>
Fagrække	<p>Folkeskolens almindelige fagrække med mulighed for reduktion i forhold til elevens kognitive ressourcer eller selektive læringskompetence</p>
Timetæl	<p>Folkeskolens almindelige timetæl med mulighed for sygdomsbegrundet reduktion</p>
Social træning	<p>Struktureret trin for trin adfærdstræning, støtte i kontekstflæsning, støtte i oplevelsesdeling, støtte i verbal og non verbal kommunikation, støtte i brug af kontaktformer, støtte og øvelser i kognitiv fleksibilitet, støtte i forhold til situationskift</p> <p>Strukturerede pauser med synlige og kendte voksne</p>
Pædagogisk tilgang	<p>Den pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i forberedelse af læringsaktiviteten, konkretisering af mål, arbejdsformer, tidsplan, støtte og forventet resultat</p>

	<p>Den pædagogiske tilgang udtrykker høj grad af visualisering/konkretisering i læringsaktiviteterne og i elevens demonstration af læringsresultatet</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens selektive læringspotentialer/interesser såvel som at udvide bredden i elevens læringspotentiale/interesser</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens kognitive fleksibilitet i individuelle læringsaktiviteter og i fælles læringsaktiviteter</p> <p>Sproglig tydelighed, tydelighed i opgavepræsentation og pædagogisk/faglig støtte.</p> <p>Stabilitet, forudsigelighed – ingen forandringer uden forberedelse i forhold til den kendte ramme</p> <p>Pædagogisk begrundede overvejelser om hvorledes nødvendige forandringer forberedes og gennemføres</p> <p>Fokus på individualiseret kontakt til den enkelte elev, check up på elevens forståelse af læringsaktiviteter</p> <p>Læringsaktiviteter struktureret med ingen eller få tvivlsspørgsmål/valgmuligheder</p> <p>Voksne, som fremstår genkendelige strukturerede, rolig motorik, afbalanceret toneleje, struktureret klasserumsledelse uden overraskelser</p> <p>Voksne, som træffer pædagogiske beslutninger på baggrund af viden om autisme</p> <p>Tydelig og synlig klasserumsledelse, ved skift tydelighed omkring, hvilken voksen har opgaven</p> <p>Evidensbaseret anvendelse af robotteknologi</p>
Trivsel	<p>Det fysiske og pædagogiske læringsmiljø sigter mod at give eleven trivsel gennem, struktur, gentagelse, funktionalitet, oplevelsesdeling, perspektivering til omgivelserne og oplevelse af at bruge egne kognitive og sociale ressourcer, herunder udtrykke oplevelse af resultatet af eget arbejde, kognitivt, sensorisk, visuelt, verbalt/non verbalt eller socialt, herunder opleve succes af egne særlige styrker</p>
Relationelle parametre i voksentilgangen	<p>Social støtte til eleven/delt og fælles opmærksomhed</p> <p>Adfærdsstøtte til eleven/modelling</p> <p>Faglig støtte til eleven</p> <p>Verbal og non verbal tydelighed</p> <p>Sensorisk støtte til impulsstyring og adfærdsregulering</p>
Antal elever	<p>Eleverne indgår i læringsgrupper på tværs af formelle klasstrin og foreneligt med elevernes</p>

	læringskompetence og adfærd med max. 6 elever i læringsgruppen
Lærer/elev ratio	Skolens leder træffer bestemmelse om hensigtsmæssig gruppe/klassedannelse
Skolekørsel	Der er i skolekørslen taget samme pædagogiske hensyn som i skoleaktiviteterne
Økonomi	Indsatsen finansieres gennem det almindelige budget til specialafdelingen på Tistrup Skole

6.3.Særlig autismeklasse i særligt autissemiljø, hvor alle børn/unge er normalt begavede børn med autisme og hvor alle børn tilbydes særligt autismealæringsmiljø.

Målgruppe	Gennemsnitlige børn med autisme, som ikke profiterer af skolegang i den almindelige klasse
Placering	En almindelig folkeskole, separat bygning/bygningsafsnit, som stadig fremstår som en del af det almindelige skolemiljø
Visitation	Skolevisitationen Diagnostisk grundlag: Autismespektrumforstyrrelse
Inklusionsforståelse	Eleverne visiteres til specialtilbuddet, når de fagligt og/eller socialt ikke vurderes at profitere af den almindelige klasse
Fysisk læringsmiljø	Afskærmet fysisk læringsmiljø, med afdæmpet lyd og begrænsede stimuli, herunder med muligheder for hvil og tilbagetrækning. Det fysiske læringsmiljø fremstår klart afgrænset i forhold til den øvrige skole Orden, overskuelighed, funktionalitet Dataoverblik /fag/aktivitet/time/dag/uge Visualisering understøttes af inventaropstilling og farvevalg Akustik tilpasses ved lydisolering Individuelle og afskærmede arbejdspladser og fælles sociale arbejdsarealer, som visuelt fremstår adskilt Pausehjørne Høj grad af visualisering/schedules Faste pladser/faste lokaler Ingen skoleklokke med støjffekt, evt. alternativt anden visualisering af tidsstruktur Udarbejdelse af undervisningsmiljøvurdering/autisme (fysisk, psykisk, æstetisk) f.eks. under inddragelse af bygningsmæssige forhold, arkitektoniske forhold, materialevalg

	<p>Eksempel på overvejelser omkring det fysiske miljø: https://www.cesa7.org/sped/autism/structure/str10.htm</p>
Forældresamarbejde	<p>Det er grundlæggende, at der hver dag kommunikeres mellem skole/hjem om elevens læring/læringsparathed og trivsel, herunder samarbejde om læringsmål og opfyldelse af læringsmål. Der anvendes en meget udvidet elevplan og en hensigtsmæssigt platform for daglig kontakt</p>
Fagrække	<p>Folkeskolens almindelige fagrække med mulighed for reduktion i forhold til elevens kognitive ressourcer eller særlige læringskompetencer/interesser</p> <p>Mulighed fra 7.-9.klassetrin, at udvikle særlige valgfag, som henvender sig til elevens særlige forudsætninger</p> <p>Hvert fag praktiseres med en for faget egnet metodik, som konsekvent anvendes i faget</p> <p>Fokus på høj grad af strukturering af folkeskolens friere opgaveformer, projekt, synopsis, gruppearbejder</p> <p>Fagrækken kan i skoletiden (7.-10. klasse) eller fritiden suppleres af særlige ungdomsskoletilbud, som henvender sig med fag, som fokuserer på de positive potentialer ved autisme</p>
Timetal	<p>Folkeskolens almindelige timetal med mulighed for helbredsbegrundet reduktion</p>
Social træning	<p>Struktureret trin for trin adfærdstræning, støtte i kontekstflæsning, støtte i oplevelsesdeling, støtte i verbal og non verbal kommunikation, støtte i brug af kontaktformer, støtte og øvelser i kognitiv fleksibilitet, støtte i forhold til situationsskift</p> <p>Strukturerede pauser med synlige og kendte voksne</p>
Pædagogisk tilgang	<p>Den pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i forberedelse af læringsaktiviteten, konkretisering af mål, arbejdsformer, tidsplan, støtte og forventet resultat</p> <p>Den pædagogiske tilgang udtrykker høj grad af visualisering/konkretisering i læringsaktiviteterne og i elevens demonstration af læringsresultatet</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens selektive læringspotentialer/interesser såvel som at udvide bredden i elevens læringspotentiale/interesser</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens kognitive fleksibilitet i individuelle læringsaktiviteter og i fælles læringsaktiviteter</p> <p>Sproglig tydelighed, tydelighed i opgavepræsentation og pædagogisk/faglig støtte.</p>

	<p>Stabilitet, forudsigelighed – ingen forandringer uden forberedelse i forhold til den kendte ramme</p> <p>Pædagogisk begrundede overvejelser om hvorledes nødvendige forandringer forberedes og gennemføres</p> <p>Fokus på individualiseret kontakt til den enkelte elev, check up på elevens forståelse af læringsaktiviteter</p> <p>Læringsaktiviteter struktureret med ingen eller få tvivlsspørgsmål/valgmuligheder</p> <p>Voksne, som fremstår genkendelige, strukturerede, rolig motorik, afbalanceret toneleje, struktureret klasserumsledelse uden overraskelser</p> <p>Voksne, som træffer pædagogiske beslutninger på baggrund af viden om autisme</p> <p>Tydelig og synlig klasserumsledelse, ved skift tydelighed omkring, hvilken voksen har opgaven</p> <p>Evidensbaseret anvendelse af robotteknologi</p>
Trivsel	<p>Det fysiske og pædagogiske læringsmiljø sigter mod at give eleven trivsel gennem, struktur, gentagelse, funktionalitet, oplevelsesdeling, perspektivering til omgivelserne og oplevelse af at bruge egne kognitive og sociale ressourcer, herunder udtrykke oplevelse af resultatet af eget arbejde, kognitivt, sensorisk, visuelt, verbalt/non verbalt eller socialt, , herunder opleve succes af egne særlige styrker</p>
Relationelle parametre i voksentilgangen	<p>Social støtte til eleven/ delt og fælles opmærksomhed</p> <p>Adfærdsstøtte til eleven/modelling</p> <p>Faglig støtte til eleven</p> <p>Verbal og non verbal tydelighed</p> <p>Sensorisk støtte til impulsstyring og adfærdsregulering</p> <p>Relationel støtte til forebyggelse af typiske følgevirkninger af autisme (f.eks. vrede, depression, angst, tvangstanker). Den relationelle støtte kan socialt begrundes suppleres med tilbud under serviceloven</p>
Antal elever	<p>18 elever</p> <p>F.eks. 6 indskoling, 6 mellemtrin, 6 overbygning</p>
Lærer/elev ratio	1:4,5 (speciallærer)
Skolekørsel	Der er i skolekørslen taget samme pædagogiske hensyn som i skoleaktiviteterne
Økonomi	Central tildeling
Start	01.08.2018
Inspiration	http://www.autism.org.uk/services/nas-schools.aspx

Autisme servicecenter	Tilknytning af særlig fagekspertise, som vejleder skoler i autismpædagogiske spørgsmål Denne service leveres af PPR funktionen inden for dennes almindelige budget
-----------------------	---

6.4. Den almindelige klasse i den almindelige skole, hvor en eller flere elever har behov for særlig autismlæringsmiljø/pædagogik

Målgruppe	Gennemsnitlige børn med autisme, som profiterer af skolegang i den almindelige klasse
Visitation	Ingen Der foreligger en pædagogisk-psykologisk vurdering, som vurderer et behov for specialpædagogisk bistand Diagnostisk grundlag: Autismespektrumforstyrrelse
Inklusionsforståelse	Eleverne visiteres til specialtilbuddet, når de fagligt og/eller socialt vurderes at profitere af den almindelige klasse Der lægges vægt på at elever med autisme på autismpædagogiske principper deltager i den almindelige klasses fælles aktiviteter, så vidt det er til elevens fremme
Fysisk læringsmiljø	Afskærmet fysisk læringsmiljø, med afdæmpet lyd og begrænsede stimuli, herunder med muligheder for hvil og tilbagetrækning. Det fysiske læringsmiljø fremstår i nogen grad afgrænset i forhold til den øvrige skole Orden, overskuelighed, funktionalitet Dataoverblik /fag/aktivitet/time/dag/uge Visualisering understøttes af inventaropstilling og farvevalg Akustik tilpasses ved lydisolering Individuelle og afskærmede arbejdspladser og fælles sociale arbejdsarealer, som visuelt fremstår adskilt Pausehjørne Tilbagetræningslokale med IT, Robot eller andre motivationsfremmende hjælpemidler Høj grad af visualisering/schedules Faste pladser/faste lokaler Ingen skoleklokke med støjffekt, evt. alternativt anden visualisering af tidsstruktur

	<p>Udarbejdelse af undervisningsmiljøvurdering/autisme (fysisk, psykisk, æstetisk) f.eks. under inddragelse af bygningsmæssige forhold, arkitektoniske forhold, materialevalg</p> <p>Eksempel på overvejelser omkring det fysiske miljø: https://www.cesa7.org/sped/autism/structure/str10.htm</p>
Forældresamarbejde	<p>Det er grundlæggende, at der hver dag kommunikeres mellem skole/hjem om elevens læring/læringsparathed og trivsel, herunder samarbejde om læringsmål og opfyldelse af læringsmål. Der anvendes en meget udvidet elevplan og en hensigtsmæssigt platform for daglig kontakt</p>
Fagrække	<p>Folkeskolens almindelige fagrække med mulighed for reduktion i forhold til elevens kognitive ressourcer eller særlige læringskompetencer/interesser</p> <p>Hvert fag praktiseres med en for faget egnet metodik, som konsekvent anvendes i faget</p> <p>Mulighed fra 7.-9.klassetrin, at udvikle særlige valgfag, som henvender sig til elevens særlige forudsætninger</p> <p>Fokus på høj grad af strukturering af folkeskolens friere opgaveformer, projekt, synopsis, gruppearbejder</p> <p>Fagrækken kan i skoletiden (7.-10. klasse) eller fritiden suppleres af særlige ungdomsskoletilbud, som henvender sig med fag, som fokuserer på de positive potentialer ved autisme</p>
Timetal	<p>Folkeskolens almindelige timetal med mulighed for helbredsbegrundet reduktion</p>
Social træning	<p>Struktureret trin for trin adfærdstræning, støtte i kontekstflæsning, støtte i oplevelsesdeling, støtte i verbal og non verbal kommunikation, støtte i brug af kontaktformer, støtte og øvelser i kognitiv fleksibilitet, støtte i forhold til situationsskift</p> <p>Strukturerede pauser med synlige og kendte voksne</p>
Pædagogisk tilgang	<p>Den pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i forberedelse af læringsaktiviteten, konkretisering af mål, arbejdsformer, tidsplan, støtte og forventet resultat</p> <p>Styrket opmærksomhed mod, at børn med autisme generelt har langsommere progression end andre børn</p> <p>Den pædagogiske tilgang udtrykker høj grad af visualisering/konkretisering i læringsaktiviteterne og i elevens demonstration af læringsresultatet</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens selektive læringspotentialer/interesser såvel som at</p>

	<p>udvide bredden i elevens læringspotentiale/interesser</p> <p>Den pædagogiske tilgang fokuserer på at udvikle elevens kognitive fleksibilitet i individuelle læringsaktiviteter og i fælles læringsaktiviteter</p> <p>Sproglig tydelighed, tydelighed i opgavepræsentation og pædagogisk/faglig støtte.</p> <p>Stabilitet, forudsigelighed – ingen forandringer uden forberedelse i forhold til den kendte ramme</p> <p>Pædagogisk begrundede overvejelser om hvorledes nødvendige forandringer forberedes og gennemføres</p> <p>Fokus på individualiseret kontakt til den enkelte elev, check up på elevens forståelse af læringsaktiviteter</p> <p>Læringsaktiviteter struktureret med ingen eller få tvivlsspørgsmål/valgmuligheder</p> <p>Voksne, som fremstår genkendelige, strukturerede, rolig motorik, afbalanceret toneleje, struktureret klasserumsledelse uden overraskelser</p> <p>Voksne, som træffer pædagogiske beslutninger på baggrund af viden om autisme</p> <p>Tydelig og synlig klasserumsledelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begrænset gruppearbejde • En til en kommunikation • Mulighed for alene tid • Fast plads • Andre børn accepterer forskellighed <p>Ved skift tydelighed omkring, hvilken voksen har opgaven</p>
Trivsel	<p>Det fysiske og pædagogiske læringsmiljø sigter mod at give eleven trivsel gennem, struktur, gentagelse, funktionalitet, oplevelsesdeling, perspektivering til omgivelserne og oplevelse af at bruge egne kognitive og sociale ressourcer, herunder udtrykke oplevelse af resultatet af eget arbejde, kognitivt, sensorisk, visuelt, verbalt/non verbalt eller socialt, herunder opleve succes af egne særlige styrker</p>
Relationelle parametre i voksentilgangen	<p>Social støtte til eleven/ delt og fælles opmærksomhed</p> <p>Adfærdsstøtte til eleven/modelling</p> <p>Faglig støtte til eleven</p> <p>Verbal og non verbal tydelighed</p> <p>Sensorisk støtte til impulsstyring og adfærdsregulering</p> <p>Der tilknyttes en skolementor til praktisk og relationel støtte</p> <p>Relationel støtte til forebyggelse af typiske</p>

	følgevirksomheder af autisme (f.eks. vrede, depression, angst, tvangstanker). Den relationelle støtte kan socialt begrundes suppleres med tilbud under serviceloven
Antal elever	Ingen begrænsning
Lærer/elev ratio	Ingen begrænsning (almindelig lærer) Skolens leder træffer bestemmelse om hensigtsmæssig gruppe/klassedannelse Skolens leder træffer beslutning om særlig støtte/mentor
Skolekørsel	Der er i skolekørslen taget samme pædagogiske hensyn som i skoleaktiviteterne
Økonomi	Indsatsen finansieres gennem det almindelige budget til skolen
Inspiration	http://www.autism.org.uk/services/nas-schools.aspx

7.0. Pædagogiske eksempler på visualisering og tydeliggørelse

Aktivitetsskemaer (Schedules) Tilgangen har fokus på at opdele træningsforløb og opgaver i mindre sekvenser, tidsintervaller, m.v. Aktivitetsskemaer vil ofte være suppleret med forskellige former for belønning. Skemaer har effekt i forhold til støtte af kommunikation, faglig udvikling og selvstændighed. Skemaer kan opbygges med billeder, fotografier, skrevne ord eller arbejdsstationer m.v., og de kan anvendes i forhold til aldersgruppen 6-17 år.

I det daglige pædagogiske arbejde er det et vigtigt specialpædagogisk grundlag, at læreren/pædagogen systematisk checker op på hvilke faglige mål og hvilke udviklingsmål, som den pågældende aktivitet sigter mod at fremme/opfylde og at enhver planlægning og ethvert materiale understøtter de satte mål.

En gang præsenterede emner gennemføres uden ændringer eller overraskelser, såvel i forhold til børnene som forældrene.

Danske eksempler på schedules/aktivitetsskema og visualisering:

dagskema8+9.docx

dagskemamaimat.docx

dagskemaPhilip og Danieldansk.docx

dagskemaPhilip og Danielnaturteknologi.docx

Engelske eksempler på scedules/aktivitetsskema og visualisering:

Eksempel: 0.3. klasse/ til inspiration

<https://www.autismclassroomresources.com/visual-schedule-series-first-then/>

<https://www.pinterest.dk/mamanautiste/autisme-schedule/>

Eksempel: 4.6. klasse/ til inspiration

<https://www.autismclassroomresources.com/visual-schedule-series-first-then/>

<https://www.pinterest.dk/mamanautiste/autisme-schedule/>

Eksempel: 7-.10. klasse/ til inspiration

<https://www.autismclassroomresources.com/visual-schedule-series-first-then/>

<https://www.pinterest.dk/mamanautiste/autisme-schedule/>

8.0 Uddannelsesmæssig indsats for autismetilbuddenes lærere/pædagoger

Børn med autisme er ikke et nyt fænomen i folkeskolen, det er dog forholdsvist nyt, at sætte fokus på børn med autisme. Det betyder, at der i folkeskolen er et forskelligt erfarings og vidensgrundlag i forhold til autismpædagogiske indsatser. Det er et grundlæggende inklusionsgrundlag, at ethvert barn modtager undervisning i den almindelige klasse, så længe barnet profiterer fagligt og/eller socialt heraf, det betyder, at det i den almindelige klasse er vigtigt at udvikle den specialpædagogiske autismeindsats, som giver barnet mulighed for at forblive i den almindelige klasse, så længe det giver trivsel og progression.

I den uddannelsesmæssige indsats vil der være vigtigt, at der også lægges vægt på det særlige skole-hjem samarbejde, da vanskeligheder ifølge af autisme ikke udelukkende er begrænset til skolen eller til hjemmet.

Det er derfor en central del af den autismpædagogiske indsats, at den enkelte skoler i Varde Kommuner målsætter personaleuddannelse i forhold til børn med autisme. Denne indsats kan af den enkelte skoleleder organiseres forskelligt, som både intern uddannelse og ekstern uddannelse. Det er her vigtigt, at den enkelte skole entrer med en anerkendt og dokumenteret partner, således at alle lærere og pædagoger råder over de nødvendige specialpædagogiske vidensforudsætninger om autisme.

Det kunne evt. ske gennem et samarbejde med VISO, Den nationale videns og specialrådgivningsorganisation. VISO varetager følgende opgaver:

- Generel vejledning inden for specialpædagogiske områder
- Specifik vejledning omkring individuelle elever
- Rådgivning om kobling mellem skolemæssig og social indsats

Det kunne evt. ske gennem et samarbejde med Specialområde Autisme/Region Midtjylland, som udbyder særlig skolerettet autismekursus ” Autismpilot”

http://www.sau.rm.dk/siteassets/autismpilot/folder_autismpilot_skoleområdet.pdf

Det kunne evt. ske gennem et samarbejde med autisceceter Vest <https://www.autiscecetervest.dk/>

PPR –funktionen i Varde Kommune vil kunne rådgive den enkelte skoleleder i forhold til at præcisere indsatsområder i forhold til den autismeudfordring, som måtte ligge på den enkelte skole.

9.0. Autisme og forældresamarbejde

Børn med autisme har generelt flere læringsbarrierer end alderssvarende børn, trivsel og progression i skolen er derfor overordentligt afhængigt af et særligt skole-hjem samarbejde, hvor der dagligt kommunikeres om barnets læring og fysisk/psykiske tilstand. Børn med autisme vil typisk ikke selv kunne give udtryk for årsager til f.eks. manglende læring eller trivsel – Skole-hjem beror derfor på, at kunne aflæse barnets læring og trivsel ud fra barnets faktiske arbejde, adfærd og konkret fysiske udtryk. Det er grundlæggende, at lærere og pædagoger har et professionelt vidensgrundlag om autisme og autisms udtryksformer. For forældrene an der ikke stilles krav til særlige vidensgrundlag et medlemskab af f.eks. Autismeforeningen vil kunne give god viden <http://www.autismeforening.dk/>

Det gode forældresamarbejde er kendetegnet ved:

- Det gode forældresamarbejde er konkret, praktisk og målrettet
- Det gode forældresamarbejde er gensidigt anerkendende
- Det gode forældresamarbejde udtrykker et fælles ansvar for læring og læringsparathed
- Det gode forældresamarbejde er differentieret i forhold til den individuelle elev
- Det gode forældresamarbejde fokuserer på både faglige og sociale forhold
- Det gode forældresamarbejde har kommunikation begge veje, der er i kommunikationen fokus på hvorledes skole og barn måtte have oplevet skoledagen og have præsteret i skoledagen
- Det gode forældresamarbejde beror på en realistiske vurdering af elevens potentialer
- Det gode forældresamarbejde har høj grad af videndeling

Børn med autisme vil i gennemsnitlige hjem have udviklet god tilknytning til forældrene, det er i skolen vigtigt i skole-hjem samarbejde at bygge videre på den gode forældretilknytning og således skabe sammenhæng i opstilling af mål, evaluering af målopfyldelse og fremme af elevens trivsel i både skole og hjem

I de tilfælde, hvor et barn i hjemmet ikke har udviklet en for autisme gennemsnitlig tilknytning vil den skolemæssige indsats ikke kunne stå alene og en social indsats rettet mod at udvikle den nødvendige emotionelle og relationelle tryghed i hjemmet vil være en forudsætning for barnets læringsprogression.

10.0. Guidelines sociale tiltag og autisme

Autisme er en gennemgribende udviklingsproblematik, og det er derfor vigtigt socialt og sundhedsmæssigt løbende at foretage en individuel vurdering af støttebehov og udviklingspotentiale. Børn og unge med autisme har behov for en helhedsorienteret indsats med udgangspunkt i individuelle ressourcer og behov for støtte. Indsatsen fokuserer på (pædagogisk/ psykologisk) behandling, udvikling af sociale kompetencer, selvforståelse, hjælp til almindelige daglige funktioner, forsørgelsesgrundlag, bolig, arbejde og uddannelse.

En fælles forståelse af baggrunden for og målet med indsatsen sikrer en fælles motivation for og opbakning til indsatsen – og dermed også en større effekt. En helhedsorienteret indsats kan f.eks. bestå af følgende indsatsområder:

1. En tidlig socialpædagogisk indsats rettet mod barnet og dets omgivelser.
2. En behandlingsindsats (social og/eller lægefaglig).
3. En bredere social indsats rettet mod personens sociale og økonomiske situation og mod undervisning, uddannelse og fremtidige beskæftigelse.
4. En social og/eller psykiatrisk indsats rettet mod personens psykiske helbred.

For den samlede indsats kan der evt. tages udgangspunkt i efterstående internationale guidelines for indsats ved autisme:

1. En indsats bør sættes i gang, så snart man ved, at der er et behov. Autismen kan diagnosticeres sikkert fra 2-årsalderen. Indsatsen kan meget vel igangsættes, inden der er en diagnose.
2. Fagfolk bør have viden om autisme og adgang til supervision.
3. Indsatsen for børn bør være intensiv og indebære specifik specialpædagogisk indsats.
4. Indsatsen bør deles op i små trin, baseret på motivation og forstærkning. Hvis man træner færdigheder i et afgrænset miljø, bør man indarbejde overføring til forskellige naturlige miljøer i programmet.
5. Udviklingen bør vurderes løbende. Delmål fastsættes og vurderes for at undersøge, om barnet har gavn af programmet. Indsatsen revideres og ændres løbende.
6. Ved indsats over for børn og unge er forældrenes deltagelse en afgørende faktor for, om indsatsen er effektiv. Når forældrene har viden om autisme og om, hvordan de skal møde barnet, bliver deres stress mindre.
7. Indsatsen bør tilrettelægges og tilpasses den enkeltes behov og potentialer.
8. Indsatsen bør have fokus på kommunikation, sociale funktioner, ønsker, motivation og interesser.
9. Problemskabende adfærd bør forebygges ved, at der arbejdes med at fremme konstruktiv kommunikation mellem personen og omgivelserne.
10. Den voksnes omgivelser bør struktureres, så de bliver forudsigelige, forståelige og dynamiske. Visuel støtte er ofte en hjælp.
11. Indsatserne bør medtænke hele netværket.

Socialstyrelsens pjece "Mennesker med autisme" giver en række eksempler på sociale evidensbaserede principper

<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/mennesker-med-autisme>

11.0 Autismen og fritidsliv

Børn og unge med autisme vil ofte have vanskeligt ved at deltage i almindelige fælles fritidsaktiviteter, herunder fritidsundervisning i ungdomsskolen.

For aktiviteter i ungdomsskolen og fritids-/idrætsaktiviteter gælder grundlæggende, at det er vigtigt, at sådanne aktiviteter har så mange voksne, at der kan skabes den nødvendige stabilitet for barnet med autisme. Dette gælder både for almindelige aktiviteter og aktiviteter særligt tilrettelagt for børn/unge med autisme.

For tilbuddene i foreningssammenhæng gælder, at det er de pågældende foreninger, som tager stilling til de enkelte tilbud. Det kan i foreningssammenhæng være vanskeligt at rekruttere et tilstrækkeligt antal frivillige. Dette beror ofte på forældreengagementet i foreningen.

Ungdomsskoleloven forpligter ungdomsskolen til at udbyde specialpædagogiske aktiviteter, der er således her mulighed for at tilrettelægge særlige kursusforløb af både teknik, kreativ eller oplevelsesmæssig

karakter. Disse aktiviteter tilrettelægges efter de pædagogiske principper og de forudsætninger som er nævnt under pkt. 1.0-10.0

I foreningsaktiviteter vil det gælde, at ikke alle i lige grad vil være oplagte for børn og unge med autisme. Aktiviteter med høj grad af strukturering og mindre grad af krav til, at deltageren forholder sig individuelt til andre deltagere i fællesskabet vil kunne være relevante f.eks. skydning, bueskydning, bordtennis, atletik, svømning, badminton, skak, bridge. Fysiske aktiviteter fremmer børn og unges:

- Sanser
- Eksekutive funktioner
- Mentalisering
- Koncentration
- Almindelige trivsel

For foranstående gælder, at den unge næppe kan forventes selv at opsøge aktiviteterne. Det vurderes derfor der vil være behov for en særlig forældreindsats hhv. evt. kontaktpersonsordning.

For instruktører i f.eks. idrætsaktiviteter, ungdomsskole og andre foreningsaktiviteter er det vigtigt, at der tages hensyn til de særlige forudsætninger ved autisme og det betyder:

At instruktøren kender til barnets/den unges udfordringer og er åben for dialog med forældrene

- At instruktøren og forældre ved at idrætten starter før idrætten
- At instruktøren ved, hvad der skal ske i idrætten.
- At barnet/den unge og forældrene kender struktur, indhold i træningen
- At børnene/de unge ikke selv skal finde nogle af være i gruppe med
- At arbejde i mindre gruppe
- At noget er genkendeligt fra gang til gang
- At nye aktiviteter/lege bliver gennemgået både visuelt, auditivt og kropsligt
- At barnet/den unge bliver set og anerkendt for det barnet lærer
- At barnet/den unge må holde pauser

12.0 Autismen og uddannelse

I folkeskolen er begrebet uddannelsesparathed et kernebegreb, for positiv uddannelsesparathed er forudsætningen for at elev kan fortsætte i ungdomsuddannelse. Uddannelsesparathedsvurderingen indeholder 3 vurderingsområder:

- Fagligt standpunkt
- Personlig udvikling
- Social udvikling

Det er ungdommens uddannelsesvejledning, som forestår vejledningen og i samarbejde med skolen og forældrene søger at fremme uddannelsesparathed. For unge med autisme kan det være vanskeligt, at opfylde de 3 vurderingsområder, da de til dels er i modstrid med de diagnostiske kriterier.

Unge har i det almindelige ungdomsuddannelsessystem ret til specialundervisning og der er i de senere år etableret særlige uddannelses tilbud til unge med autisme. Der kan være behov for en forstærket fokusering af, hvorledes den enkelte ungdomsuddannelse udlægger denne ret. Der er dog gennem de seneste år udbudt en række specialiserede ungdomsuddannelser rette mod elever med autisme

På det gymnasiale område, særlige autis megymnasielinjer

På STU området, særlige IT uddannelser

Det er i vejledningen centralt, at der fokuseres på de særlige styrkepotentialer som unge med autisme besidder i forhold til f.eks.:

- Hurtighed i konkret opgave/problemløsning f.eks. teknik, IT
- Forhøjet koncentrationsevne
- God langtidshukommelse

Unge med autisme kan på ungdomsuddannelser ofte undervises i den almindelige klasse, når dette tilrettelægges efter de samme pædagogiske principper, som gælder i grundskolen. Dette gælder ligeledes i senere studium eller erhvervsrettet uddannelse

Det er vigtigt, at UU vejledningen sker i tæt samarbejde med den unges familie. Det er ligeledes vigtigt, at UU vejledningen benytter sig af samme pædagogiske principper, som beskrevet og med særlig vægt på visualisering både for den unge og for forældrene.